

ORIENTERINGSSAK

Til:
Universitetsstyret

Møtedato:
29.10.2020

Sak:

Prinsippene bak UiTs fordelingsnøkkel for nøkkelfordelte ph.d.-stillinger

Bakgrunn

I universitetsstyremøtet 5. mars, 2020 ble rekrutteringsstillingene for 2021 refordelt. Et av vedtakspunktene var da: «Styret ber om å bli forelagt en egen sak der modellen for nøkkelfinansiering diskuteres»¹. Etter samråd med rektor har universitetsdirektøren valgt å følge opp dette vedtaket ved (i første omgang) å gi styret en nærmere redegjørelse for den nåværende modellen. Denne er blitt til i flere faser og er knyttet til en serie tidligere vedtak i universitetsstyret. I saksfremlegget vil modellen først bli presentert på et overordnet nivå. Deretter vil bakgrunnen for de ulike komponentene og hvordan de er definert bli forklart nærmere.

Rekrutteringsstillinger finansiert over statsbudsjettet blir årlig refordelt av universitetsstyret til fakultetene og enhetene. UiT har pr 2021 331 ph.d.-stipendiatstillinger og 25 postdoktorstillinger finansiert over statsbudsjettet. Ph.d.-stillingene fordeles i tre potter: a) historiske stillinger, b) strategiske stillinger og c) nøkkelfordelte stillinger. Denne delingen ble vedtatt av styret i sak *S 9-14 Organiseringen av rekrutteringsstillingene ved UiT og prinsipper for fordeling/refordeling av disse*. De nøkkelforfordelte og strategiske stillingene inngår i en fellespool og refordelles ut ifra strategi og måloppnåelse hos den enkelte enhet. De historiske stillingene eller 0263-stillingene er øremerkede stillinger og disse refordelles til enkelte enheter ut ifra historiske parametere.

Historiske stillinger eller 0263-stillinger, er stillinger som ble tildelt det daværende Universitetet i Tromsø før stillingshjemmelsystemet ble opphevet i 1998. Det er tidligere lagt til grunn at stillingene ligger inne i basisbevilgningen til de enhetene som har stillingene og at disse enhetene har en tilhørende forpliktelse til å finansiere dem². Det ble gjort en grundig opprydding i fordelingen av disse stillingene i sak S 9-14, og i dag ligger de 38 historiske stillingene fordelt mellom BFE-fak, Helsefak, HSL-fak, NT-fak og UMAK. Stillingene inngår også i poolen, men er øremerket de overnevnte fakultetene og refordelles til dem ved finansieringsslutt. Det er verdt å merke seg at det kun er stillinger tildelt gamle UiT før 1998 som inngår som historiske stillinger. I forbindelse med fusjoner har rekrutteringsstillinger tilhørende de tidligere høyskolene blitt inkludert i poolen uten øremerking. Til sammen utgjør dette 36 av UiTs ph.d.-stipendiatstillinger (Høgskolen i Tromsø: 9 stillinger³, Høgskolen i Finnmark: 7 stillinger⁴, Høgskolen i Harstad: 7 stillinger, Høgskolen i

¹ Sak S 9-20 Refordeling av stipendiat- og postdoktorstillinger for 2021

² Sak S 59-96 *Strategi for forskerutdanning og stipendiatstillinger ved Universitetet i Tromsø – finansiering, hjemmelsadministrasjon og personalforvaltning*

³ Sak S 48-09 Forslag til prinsipper-ny budsjettfordelingsmodell

⁴ ePhorte 2012/6264

Narvik: 13 stillinger⁵). Fordi øremerkingen av de historiske stillingene kun er historisk betinget og ordningen ikke samsvarer med den refordelingen som ble foretatt av stillingene fra de tidligere høyskolene, har universitetsdirektøren igangsatt en prosess for å inkludere disse stillingene i fellespoolen, slik at de også kan refordelles ut ifra UiTs strategi og nøkkel. Forslag om dette vil fremmes senere.

Fordelingsnøkkelen ved UiT

Nøkkel for fordeling av rekrutteringsstillinger har endret seg en del opp igjennom årene. Til og med 2008 ble enhetenes andel av lønnsbudsjettet benyttet som fordelingsnøkkel. Fra 2010 til 2014 ble rekrutteringsstillingene nøkkelfordelt etter fakultetenes gjennomsnittlige andel av disputasene de siste fem årene. Fra 2014 til 2018 var nøkkelen: *2 x resultatbasert omfordeling (RBO) + 1 x andelen førsteamanuensis/professor*.⁶

I 2017 ble det, på grunn av dårlig gjennomstrømming i ph.d.-utdanningen, satt ned en tverrfaglig fokusgruppe som skulle se på årsakene til den dårlige gjennomstrømmingen og komme med forslag til tiltak. Universitetsstyret hadde rapporten til fokusgruppen til behandling 7.2.2017. To av anbefalingene som da kom var at gjennomstrømming i ph.d.-studiet skulle innføres som ny faktor i UiTs fordelingsnøkkel for stipendiatstillinger, og enhetene skulle prioritere fagmiljøer der ph.d.-studentene fullfører innen seks år. Universitetsstyret vedtok enstemmig i sak S 2/17 følgende: «Universitetsstyret slutter seg til tiltakene som foreslås i rapporten og ber universitetsdirektøren følge opp implementeringen av disse.»⁷

På bakgrunn av denne saken, ble det laget en ny fordelingsnøkkel der også gjennomstrømming i ph.d.-studiet ble innført som ny faktor. Fordelingsnøkkelen ble vedtatt i sak *F 15-18 Endret fordelingsnøkkel for stipendiatstillinger og prinsipper for refordeling*, og er som følger:

[(2 x andelen resultatfinansiering lukket ramme) + (andelen professor og førsteamanuensis)]
x gjennomstrømningsdata ph.d. de siste tre år, definert som gjennomsnittlig andel stipendiater
som fullfører i løpet av 6 år.

Dagens fordelingsnøkkel støtter opp om strategien til UiT som sier at UiT skal være nasjonalt ledende på gjennomstrømming og skal øke finansieringen fra eksterne kilder. De nøkkelfordelte stillingene fordeles mellom fakultetene ut ifra fordelingsnøkkelen, og fakultetene fordeler stillingene selv videre i egen organisasjon uten spesifikke tematiske føringer. Vi vil i det etterfølgende forklare de ulike komponentene i nøkkelen nærmere og grunngi hvorfor nettopp disse ble valgt benyttet i nøkkelen.

Andelen resultatfinansiering lukket ramme

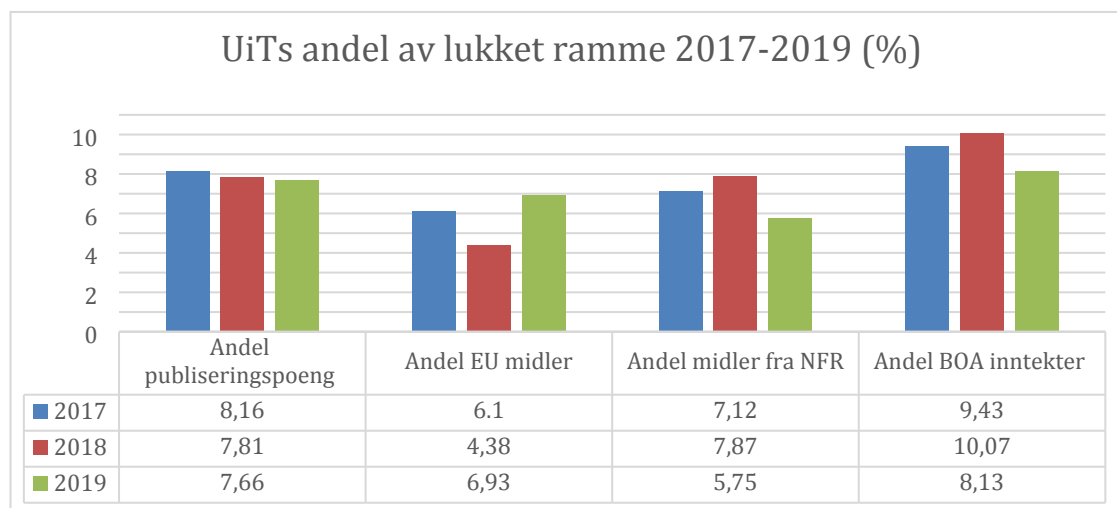
Den første delen av nøkkelen inneholder andel resultatfinansiering over *lukket ramme*. Dette er en komponent som har vært med i nøkkelen siden 2014. Før 2017 lå også doktorgrader som en del av forskningsinsentivene i lukket ramme. Fra og med 2017 er doktorgrader blitt flyttet til åpen ramme sammen med studiepoengproduksjon, studentutveksling og kandidater (6 kategorier A-F).

⁵ ePhorte 2015/3367

⁶ Sak S 9-14 Organiseringen av rekrutteringsstillingene ved UiT og prinsipper for fordeling/refordeling av disse

⁷ Sak S 2-17 Gjennomstrømming i ph.d.-studiet

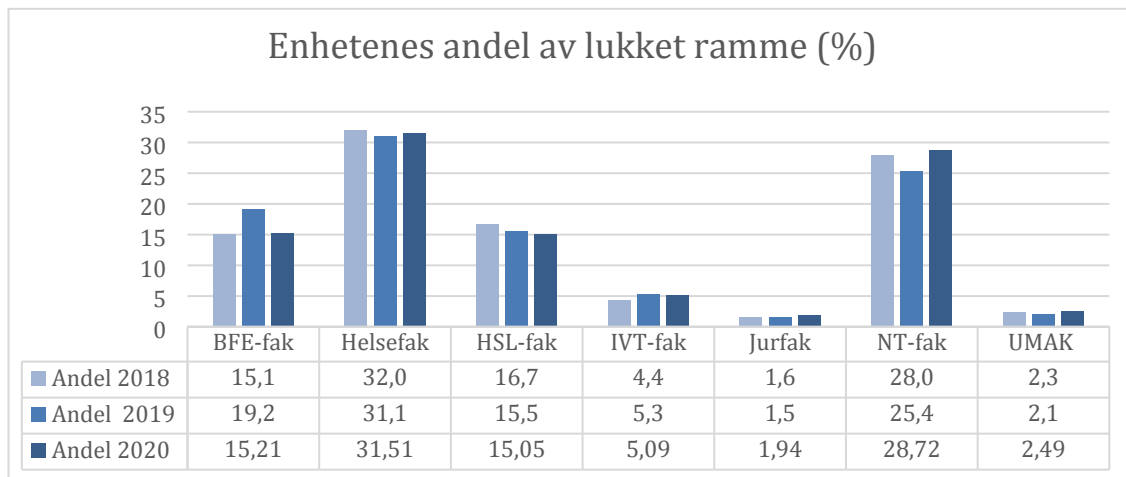
I *lukket ramme* finner vi i dag alle inntekter fra EU, vitenskapelig publisering, BOA-inntekter og inntekter fra Norges forskningsråd (NFR) og Regionale forskningsfond (RFF). I motsetning til utdanningskomponenten (*åpen ramme*) er denne budsjettammen lukket og beregnes som en resultatbasert omfordeling mellom institusjonene. Den resultatbaserte forskningskomponenten (*lukket ramme*) har en fast nasjonal ramme. Dette innebærer at uttellingen for den enkelte institusjon vil avhenge av institusjonens egne resultater sammenlignet med de andre institusjonenes resultater. Siden de totale midlene som fordeles har en fast ramme og resultatene for sektoren som helhet varierer fra år til år, vil satsen per indikator også variere fra år til år.

Figur 1. UiTs andel av lukket ramme 2017-2019 (kilde: DBH)

Figur 1 viser UiTs andel av de ulike indikatorene som inngår i lukket budsjettamme for de siste tre årene. UiT har en nedgående kurve både når det gjelder andel publiseringspoeng, andel midler fra Forskningsrådet, og andel BOA-inntekter. Det er imidlertid en positiv utvikling i UiTs andel EU-midler fra 2018 til 2019. UiT er fjerde best av breddeuniversitetene når det gjelder andel publiseringspoeng, EU midler og BOA inntekter. NTNU, UiB og UiO veksler på å ta størst andel av disse komponentene, mens for Forskningsrådsmidler var UiT femte best, også slått av NMBU i 2019. Figuren viser kun UiTs *andel* av lukket ramme. UiT har i disse årene hatt en positiv årlig oppgang i antall publiseringspoeng med 211 poeng i 2017 og 2113 publiseringspoeng i 2019, men siden denne økningen er mindre enn hos de øvrige institusjonene i sektoren, har UiT oppnådd en mindre andel totalt enn før. Når det gjelder de andre indikatorene så stemmer nedgangen og oppgangen i andel også med midler og inntekter totalt.

Fakultetenes andel av lukket ramme varierer også fra år til år. Figur 2 viser andel av lukket ramme benyttet for fordeling av stillinger 2019-2021. Andel av lukket ramme fra Hovedfordelingen 2018 ble brukt til fordelingen av stillinger i 2019 og så videre.

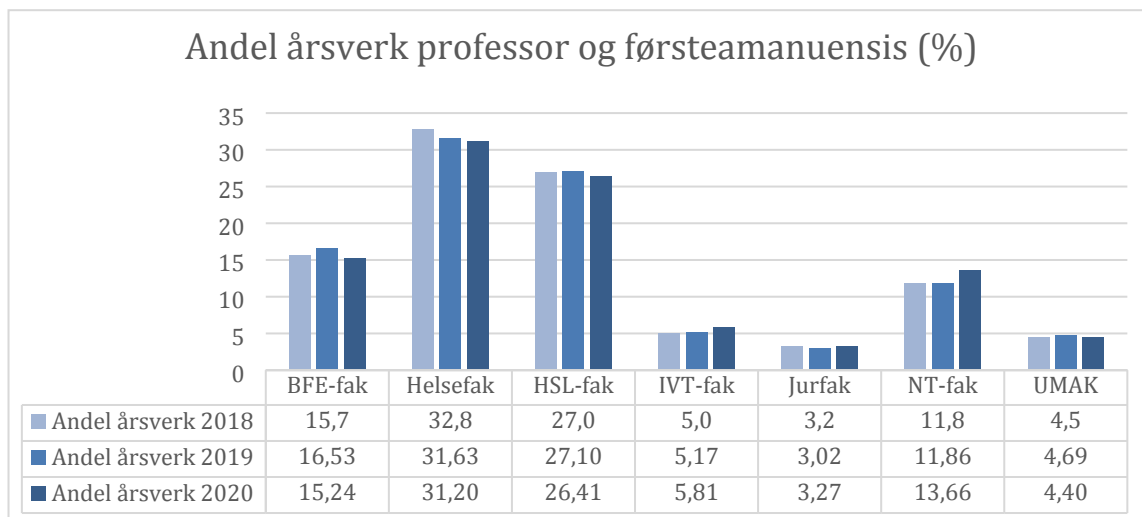

Figur 2. Andel av lukket ramme for enhetene 2018-2020 (kilde: DBH)

For UiT er det viktig å sette søkelys på og samtidig å motivere enhetene til å øke forskningsaktiviteten ved universitetet gjennom eksternøkonomien. Lukket ramme viser enhetenes evne til å oppnå ekstern finansiering, deres publikasjonsproduksjon og kan regnes som et mål på institusjonens forskningsproduksjon. Siden stipendiatstillinger skal betjene forskningen på et fakultet, er enhetenes forskningsomfang det viktigste elementet i nøkkelen som vektes med to. Denne doble vektingen er blitt vedtatt av universitetsstyret både i sak S 9-14 og sak F 15-18.

Andel av stillinger som professor og førsteamanuensis

Andelen årsverk professorer og førsteamanuensis har vært del av nøkkelen siden 2014. Bakgrunnen for at universitetsstyret valgte å inkludere andel professor- og førsteamanuensisårsverk i fordelingsnøkkelen, er at denne indikatoren ble ansett for å være et godt mål på veilednings- og forskningskapasiteten.⁸ I figur 3 ser man andel professor og førsteamanuensis på enhetene brukt for fordelingen av stipendiatstillinger de siste tre årene. Andel årsverk professorer og førsteamanuensis er den mest stabile komponenten i nøkkelen, der det kun har vært små variasjoner i andelen de siste tre årene.

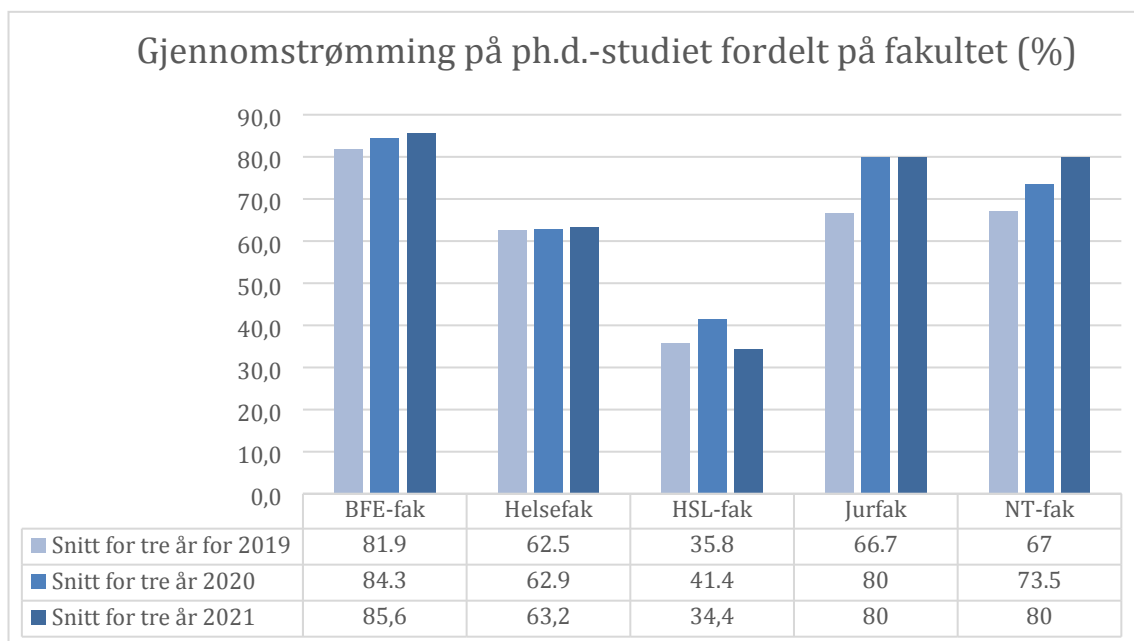
Figur 3. Andel årsverk professor og førsteamanuensis i prosent 2018-2020 (kilde: OrgØk).

⁸ Sak S 9-14 og sak F 15-18

Gjennomstrømningsdata ph.d. de siste tre år, definert som gjennomsnittlig andel stipendiater som fullfører i løpet av 6 år

Ph.d.-studiet er normert til tre år. Normal åremålsperiode for ansatte i stipendiatstillinger er fire år siden dette også inkluderer 25 prosent pliktarbeid. Studiet består av en opplæringsdel på 30 studiepoeng og en avhandling på 150 studiepoeng. Målet med ansettelsen som universitetsstipendiat er fullført doktorgradsutdanning innen disse fire årene. UiT rapporterer årlige gjennomføringstall til DBH. Som et ledd i å måle gjennomstrømmingen i ph.d.-studiet lanserte Kunnskapsdepartementet (KD) i 2012 en ny parameter for å måle tiden studentene bruker på ph.d.-studiet. I stedet for brutto- og nettogjennomføringstid ble andelen som disputerer *innen seks år etter start* ny måleparameter. De ekstra årene er for å kompensere for eventuell sykdom, fødsel eller annen permisjon. Hvorvidt studenten har finansiering igjen eller ikke, er uavhengig av dette. Det som kan være verdt å merke seg er at det sjette året avsluttes 31.12. uavhengig av når på året studenten blir tatt opp. Så for eksempel, for de studenter som tilhørte kull 2013 og som skulle vært ferdige i 2019, så ble alle de som disputerte innen 31.12.2019 regnet som innenfor normert tid uavhengig av når på året i 2013 de ble tatt opp på studiet.

UiT har lavere gjennomstrømming enn måltallene fra KD. Som nevnt tidligere, ble det derfor i 2017 satt ned et utvalg som skulle foreslå tiltak som skulle øke gjennomstrømmingen i ph.d.-utdanningen. I sak S 2/17 ba universitetsstyret universitetsdirektøren om å følge opp tilråkningene fra utvalget. Et av disse var å innføre gjennomstrømming i ph.d.-studiet som ny faktor i UiTs fordelingsnøkkel for stipendiatstillinger. Da den nye fordelingsnøkkelen ble vedtatt av universitetsstyret, og gjennomstrømming ble inkludert i nøkkelen, ble det samtidig vedtatt at man ikke skulle bruke bare gjennomstrømming for ett kull, men et gjennomsnitt av de tre siste kullene (sak F 15-18). Dette ble gjort for å gi enhetene en mer stabil indikator for gjennomstrømming. Dette er spesielt viktig for de små enhetene der det er få studenter og enkeltstudenter gir store utslag. Figur 4 under viser tall for gjennomstrømming brukt i fordelingssakene for 2019-2021. I fordelingssaken for 2019 ble det brukt tall fra rapporteringsårene 2015-2017. Dette betyr at det er gjennomsnittlig gjennomføring innen seks år for kull 2009-2011 som tallene beregnes ut ifra. For fordelingen av stillinger i 2020 var det rapporteringsårene 2016-2018 og kullene 2010-2012. I 2021 var det rapporteringsårene 2017-2019 og kullene 2011-2013.

Figur 4. Tall for gjennomstrømming (%) fordelt på enhetene for fordelingssakene for 2019-21 (kilde: FS).

I tallet for gjennomstrømming inkluderes alle ph.d.-studenter som er tilsatt ved et fakultet uavhengig av finansiering. For de enhetene som ikke har eget ph.d.-program er snittet for UiT valgt som indikator. Tallene brukt i nøkkelen i de årlige fordelingssakene er hentet fra FS og telles manuelt av administrasjonen. Dette er for det første for å gi mer nøyaktige tall og også fordi enkelte ph.d.-studenter er tilsatt ved en enhet, mens studieprogrammet kanskje tilhører et annet. Studenter tilsatt på UMAK blir for eksempel tatt opp på et ph.d.-program som tilhører HSL-fak.

Årsaken til at UiT valgte å inkludere gjennomstrømming i nøkkelen er, som nevnt tidligere, for å stimulere til økt gjennomstrømming og gjennomføring i ph.d.-studiet⁹. Fordeling av rekrutteringsstillinger er ikke bare et spørsmål om fordeling av ressurser mellom enhetene. Et viktig hensyn for UiT er også at ph.d.-studentene blir tildelt til fagmiljø der de kan få en god utdanningskvalitet og ha gode muligheter for å kunne fullføre sin utdanning på normert tid.

Fordeling av nøkkelfordelte rekrutteringsstillinger de siste tre årene

Fra 2010 til 2014 ble fakultetenes gjennomsnittlige andel av disputaser de siste fem årene brukt som nøkkel. Denne nøkkelen medførte at enheter som allerede hadde mange stipendiater fikk flest stillinger, men fortalte ingenting om tidsbruken til studentene ei heller noe om forskningsaktiviteten eller veiledningskapasiteten til enhetene. UiT har de siste årene nesten stått på stedet hvil når det gjelder antall avlagte doktorgrader. I 2017 og 2018 hadde UiT 118, og i 2019 hadde UiT 120 disputaser¹⁰. I disse tre årene hadde Helsefak totalt 178 disputaser, NT-fak 72 disputaser, HSL-fak 46, BFE-fak 45, Jurfak 12 og IVT-fak 3. Antall avlagte doktorgradsstudenter som årlig disputerer må øke fremover. Regjeringen har besluttet at strukturreformen skal følges opp med en overordnet gevinstrealiseringsplan for de UH-institusjonene som har fusjonert som følge av reformen. I forbindelse med dette har UiT fått flere måltall for 2025. Et av disse måltallene er at UiT skal ha 130 avlagte doktorgrader årlig innen 2025.¹¹ UiT er ikke veldig langt unna dette målet, men for å

⁹ Sak S 2-17 Gjennomstrømming i ph.d.-studiet

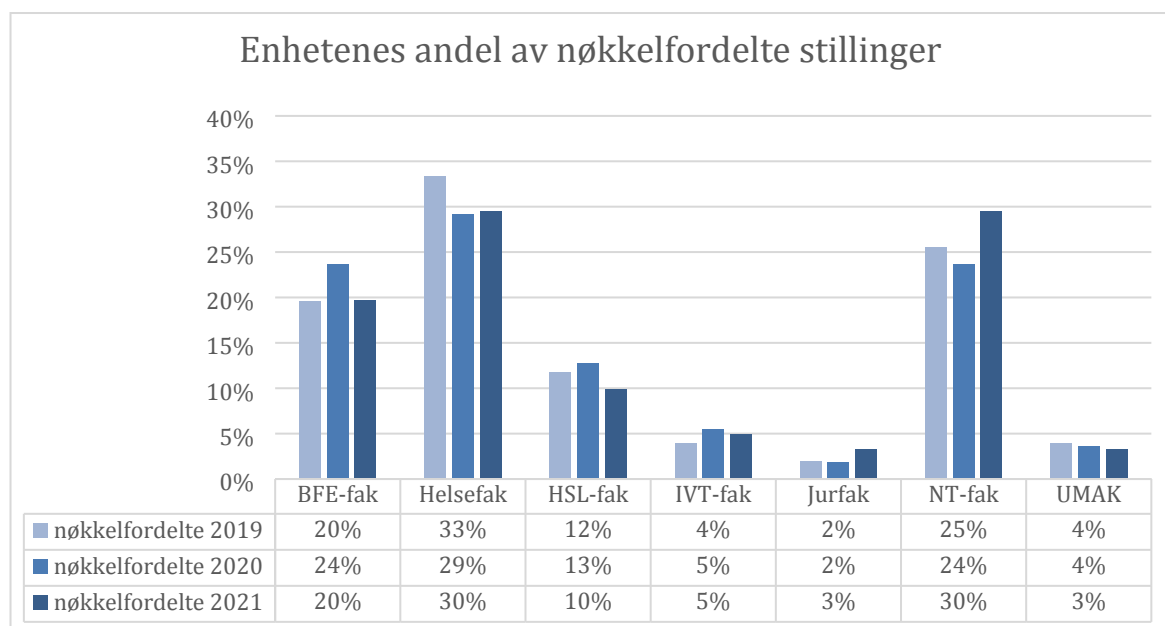
¹⁰ Tallene er hentet fra DBH.

¹¹ Tildelingsbrev til universitet og høyskoler 2020: Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet: {HYPERLINK:

nå måltallet må enhetene både jobbe videre for å øke gjennomstrømmingen og for å øke ekstern finansiering av ph.d.-stillinger.

Fra 2014 til 2018 var nøkkelen: 2 x resultatbasert omfordeling (RBO) + 1 x andelen førsteamanuensis/professor. Denne nøkkelen er nesten den samme som vi har i dag, men mangler gjennomstrømming. Andelen av førsteamanuensis og professor er rimelig stabil på enhetene, og i denne nøkkelen ble derfor andel RBO den sterkeste variabelen. Da denne nøkkelen ble brukt, lå også avlagte doktorgrader inne som en del av RBO. Det gjør de ikke lengre. Dersom vi skulle ha fortsatt med denne nøkkelen, ville vi hatt en nøkkel der ingen resultater fra ph.d.-studiet var inkludert som del av nøkkelen.

Figur 5 viser enhetenes andel av nøkkelfordelte stillinger de siste tre årene. For 2019 ble 51 ph.d.-stillinger nøkkelfordelt, for 2020 ble 55 stillinger nøkkelfordelt og for 2021 ble 61 stillinger nøkkelfordelt.

Figur 5. Enhetenes andel av nøkkelfordelte stillinger for 2019-2021.

Figur 5 viser at BFE-fak, Helsefak og NT-fak har fått flest nøkkelfordelte rekrutteringsstillinger de siste tre årene. Figuren inkluderer kun nøkkelfordelte stillinger. Det har i denne perioden også blitt refordelt 26 historiske stillinger til fakultetene. BFE-fak har fått refordelt 5 stillinger, Helsefak har fått refordelt 14 stillinger, HSL-fak har fått refordelt 6 stillinger og UMAK har fått refordelt 1 stilling. Disse stillingene er blitt refordelt uavhengig av måloppnåelse og antall tildelte nøkkelfordelte stillinger.

Helsefak har klart flest universitetsstipendiater. Dette skyldes en kombinasjon av at de scorer bra i nøkkelen når det gjelder både lukket ramme og antall professor og førsteamanuenser, samt at de har mange historiske stillinger. De er imidlertid kun fjerde-best på gjennomstrømming, og dette gjør at de har færre universitetsstipendiater enn de kunne hatt om gjennomstrømmingen var høyere.

HSL-fak, NT-fak og BFE-fak tar opp omtrent like mange ph.d.-studenter hvert år. Fra 2009-2013,

<https://www.regjeringen.no/contentassets/7ee6c83853d94c7eb8a86d9270245ca0/statsbudsjettet-for-2020-kap-260-tildelingsbrev-for-universitetet-i-tromso-norges-arktiske-universitet-1682013.pdf> }

som er de årene det er blitt regnet gjennomstrømming på de siste tre årene, tok de til sammen opp 345 studenter. HSL-fak tok opp 127 studenter, NT-fak 112 studenter og BFE-fak 106 studenter.¹² HSL-fak har over 10 % flere professorer og førsteamanuensis enn NT-fak og BFE-fak og har dermed veiledningsressurser nok. Videre produserer de omtrent like godt som BFE-fak over lukket ramme, men på grunn av at HSL-fak har en gjennomsnittlig gjennomstrømming på under 40 % blir de tildelt færre nøkkelfordelte stipendiatstillinger. NT-fak gjorde et kjempehopp fra fordelingen i 2020 til fordelingen i 2021. Sammenlignet med HSL-fak og Helsefak har de få professorer og førsteamanuensis, men de sto i 2019 for nærmere 30 prosent av UiTs andel av lukket ramme. De har i tillegg veldig god gjennomstrømming. BFE-fak har de tre siste årene i gjennomsnitt fått 21 prosent av stillingene. De har omtrent like stor andel av lukket ramme som HSL-fak, de er bare tredje størst på andel professorer og førsteamanuensis, men de har klart best gjennomsnittlig gjennomstrømming. Dersom vi ser på de tre minste enhetene ved UiT - IVT-fak, Jurfak og UMAK - så ser vi at de har hatt en jevn fordeling av nøkkelfordelte stillinger. IVT-fak og Jurfak har ingen historiske stillinger, mens UMAK har én historisk stilling.

Jørgen Fosslund
universitetsdirektør

Heidi Adolfsen
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Nina Norum Anda

¹² Tallene er hentet fra FS.